

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий медичний інститут
Кафедра внутрішньої та сімейної медицини

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА
ПРОПЕДЕВТИКА ВНУТРІШНЬОЇ МЕДИЦИНИ

Рівень вищої освіти	Другий рівень
Спеціальність: освітня програма	222 Медицина: Медицина

Затверджено рішенням Ради з якості ННМІ

Голова Ради з якості ННМІ
Петрашенко Вікторія Олександрівна

ДАНІ ПРО ПОГОДЖЕННЯ

Розробник

Бокова Світлана Іванівна
Дудченко Євгеній Сергійович

Розглянуто і схвалено на засіданні робочої проєктної групи (РПГ) освітньої програми Медицина	Керівник РПГ (гарант програми) Личко Володимир Станіславович
Розглянуто і схвалено на засіданні Кафедра внутрішньої та сімейної медицини	Завідувач кафедри Пристапа Людмила Никодимівна

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну

Повна назва навчальної дисципліни	Пропедевтика внутрішньої медицини
Повна офіційна назва закладу вищої освіти	Сумський державний університет
Повна назва структурного підрозділу	Навчально-науковий медичний інститут. Кафедра внутрішньої та сімейної медицини
Розробник(и)	Дудченко Євгеній Сергійович, Бокова Світлана Іванівна
Рівень вищої освіти	Другий рівень вищої освіти, НРК – 7 рівень, QF-LLL – 7 рівень, FQ-EHEA – другий цикл
Тривалість вивчення навчальної дисципліни	один семестр
Обсяг навчальної дисципліни	Обсяг становить 4 кред. ЄКТС, 120 год. Для денної форми навчання 86 год. становить контактна робота з викладачем (6 год. лекцій, 80 год. практичних занять), 34 год. становить самостійна робота.
Мова викладання	Українська

2. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі

Статус дисципліни	Обов'язкова навчальна дисципліна для освітньої програми "Медицина"
Передумови для вивчення дисципліни	Передумовою для вивчення дисципліни є необхідність знань з латинської мови та медичної термінології, медичної біології, медичної інформатики, анатомії людини, фізіології, гістології, цитології та ембріології, біологічної та біоорганічної хімії, мікробіології, вірусології та імунології, догляду за хворими.
Додаткові умови	Додаткові умови відсутні
Обмеження	Обмеження відсутні

3. Мета навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є формування у студента основ клінічного мислення і набуття професійних компетентностей обстеження хворого та оцінки основних проявів захворювань внутрішніх органів із дотриманням принципів медичної етики та деонтології.

4. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1 Роль і місце пропедевтики внутрішньої медицини як клінічної дисципліни Пропедевтика внутрішньої медицини як введення в клінічну практику. Історія становлення пропедевтики внутрішньої медицини в Україні та за її межами. Основні цілі та об'єкти вивчення внутрішньої медицини. Основні методи обстеження хворих в клініці внутрішніх хвороб: фізикальні, інструментальні, лабораторні.
Тема 2 Проведення розпитування хворого. Загальний огляд хворого. Огляд окремих частин тіла: голови, шиї, тулуба кінцівок. Діагностичне значення симптомів, виявлених під час огляду хворого. Методика розпитування хворого. Основні структурні частини анамнезу. Роль українських вчених-клініцистів у розвитку професійного мистецтва опитування хворого. Методика проведення загального огляду хворого. Діагностичне значення симптомів, отриманих при огляді.
Тема 3 Основні скарги хворих із захворюваннями органів дихання. Статичний та динамічний огляд грудної клітки. Пальпація грудної клітки. Опитування та деталізація найважливіших суб'єктивних симптомів і їх семіологічна оцінка. Особливості збору анамнезу захворювання та життя. Методика проведення огляду грудної клітки. Фізіологічні та патологічні форми грудної клітки, їх критерії. Патологічні форми дихання (Чейна-Стокса, Біота, Куссмауля, Грокко), їх характеристика та причини виникнення. Послідовність проведення пальпації грудної клітки, визначення голосового тремтіння та семіологічна оцінка його результатів.
Тема 4 Перкусія як метод фізикального обстеження легень. Методики проведення порівняльної та топографічної перкусій легень. Основні симптоми та синдроми на підставі перкусії легень. Історія становлення перкусії як методу фізикального обстеження. Роль перкусії у визначенні стану легень. Класифікація перкусії за цілями, за силою нанесення перкуторного удару, за методикою проведення. Основні топографічні ділянки та орієнтири на поверхні грудної клітки. Основні завдання та методики проведення порівняльної та топографічної перкусій легень. Діагностичне значення отриманих даних.
Тема 5 Аускультация як метод фізикального обстеження легень. Методика аускультатії легень. Основні дихальні шуми. додаткові дихальні шуми (хрипи, крепітація, шуму тертя плеври). Історія розвитку аускультатії як методу фізикального обстеження хворого. Правила користування стетоскопом та фонендоскопом. Методика проведення орієнтовної порівняльної аускультатії легень. Основні дихальні шуми, їх кількісні та якісні зміни, умови виникнення. Методика визначення бронхофонії та її діагностичне значення. Класифікація додаткових дихальних шумів, причини їх виникнення. Диференціальні ознаки додаткових дихальних шумів. Додаткові аускультативні феномени (шум плескоту Гіпократа, шум падаючої краплі, шум “водяної дудки”), причини їх виникнення та діагностичне значення.

Тема 6 Інструментальні та лабораторні методи дослідження пацієнтів із захворюваннями дихальної системи

Лабораторне дослідження крові, харкотиння та плеврального вмісту в діагностиці захворювань дихальної системи. Плевральна пункція: техніка проведення та лабораторне дослідження пунктату. Показання та методика проведення спірографії і пневмотахометрії, основні показники в нормі та при патології. Пульсоксиметрія та дослідження газів артеріальної та венозної крові. Знайомство з методикою проведення та діагностичним значенням бронхоскопії та бронхографії. Рентгенологічне дослідження органів грудної клітки, його різновиди та діагностичне значення. Комп'ютерна томографія органів грудної клітки, основні показання до її проведення.

Тема 7 Пневмонія: симптоми та синдроми на підставі клініко-інструментальних та лабораторних методів дослідження

Визначення та сучасна класифікація пневмоній. Основні етіологічні чинники пневмонії. Скарги хворих та особливості даних фізикальних методів обстеження хворих на плеврально-бронхопневмонію. Критерії тяжкого перебігу пневмонії. Можливості інструментальної діагностики ущільнення легеневої тканини. Лабораторні ознаки запального синдрому при пневмоніях. Синдром ущільнення легеневої тканини.

Тема 8 Плеврити: симптоми та синдроми на підставі клініко-інструментальних та лабораторних методів дослідження

Причини розвитку запалення плевральних листків. Шляхи утворення та циркуляції внутрішньоплевральної рідини в нормі та при патології. Особливості скарг хворого при сухому та ексудативному плевриті, відмінність даних фізикального обстеження при різних формах плевриту. Синдроми накопичення рідини та повітря у плевральній порожнині. Можливості інструментальної діагностики. Плевральна пункція: дослідження вмісту плевральної порожнини. Основні клінічні прояви та стадії синдрому дихальної недостатності при захворюваннях легень.

Тема 9 Синдром бронхіальної обструкції. Хронічне обструктивне захворювання легень. Бронхіальна астма.

Визначення та основні механізми розвитку хронічного бронхіту та бронхіальної астми. Основні скарги та дані фізикального обстеження хворих на хронічний бронхіт і бронхіальну астму. Синдром бронхіальної обструкції, мукоциліарної недостатності та підвищеної повітряності легень. Основні методи інструментальної діагностики. Лабораторні ознаки бронхіальної астми за даними загального аналізу крові та дослідження харкотиння. Визначення та основні клінічні прояви бронхоектатичної хвороби. Поняття про хронічне обструктивне захворювання легень.

Тема 10 Збір скарг, даних анамнезу захворювання і життя, загальний огляд хворих із захворюваннями органів травлення.

Особливості збору скарг та анамнезу захворювання і життя. Зміни зовнішнього вигляду хворого при різній патології шлунково-кишкового тракту. Послідовність огляду живота.

Тема 11 Поверхнева пальпація живота. Глибока пальпація ковзна методична пальпація відділів кишківника та шлунку, печінки, селезінки, нирок. Перкуторне визначення меж та розмірів печінки

Завдання та методика проведення поверхневої пальпації живота. Методи виявлення асцитів. Послідовність проведення глибокої ковзної методичної пальпації відділів кишківника за методом Образцова–Стражеска. Методи визначення нижньої межі шлунка. Правила пальпації воротаря. Перкуторне визначення розмірів та меж печінки за методами Образцова та Курлова. Причини збільшення та зменшення розмірів печінки. Методика проведення глибокої ковзної пальпації печінки, селезінки, нирок.

Тема 12 Інструментальні та лабораторні методи обстеження травної системи.

Ознайомлення з показаннями та методикою проведення фіброгастроуденоскопії та фіброколоноскопії. Сучасні методи вивчення секреторної та кислотопродукуючої активності шлунка. Методика проведення багатомоментного дуоденального зондування, ан. Рентгенологічні методи обстеження шлунково–кишкового тракту. Методика інтрагастральної рН-метрії, фракційного дослідження шлункового вмісту, аналіз отриманих даних. Методи діагностики *Helicobacter pylori*. Методика проведення багатомоментного дуоденального зондування, аналіз отриманих даних. Дослідження зовнішньосекреторної функції підшлункової залози та функції тонкої кишки.

Тема 13 Клініко-інструментальне та лабораторне дослідження хворих на хронічний гастрит, пептичну виразку шлунка та 12-палої кишки. Основні симптоми та синдроми.

Визначення та сучасна класифікація гастриту і пептичної виразки шлунка та 12-палої кишки. Основні етіологічні чинники, розповсюдженість хелікобактеріозу, умови пошкодження слизової оболонки шлунка та 12-палої кишки. Основні скарги хворих на хронічний гастрит та пептичну виразку. Особливості больового синдрому в залежності від локалізації патологічного вогнища та стану кислотопродукуючої функції шлунка. Прояви диспептичного синдрому при хронічному гастриті та пептичній виразці шлунка і 12-палої кишки. Можливості інструментального та лабораторного обстеження хворих. Основні ускладнення пептичної виразки шлунка та 12-палої кишки. Синдром шлункової кровотечі.

Тема 14 Захворювання кишечника. Хронічний панкреатит. Основні симптоми та синдроми.

Основні симптоми та синдроми у хворих на ентерит та коліт: синдром кишкової диспепсії, синдроми мальабсорбції та мальдигестії. Ентеропатії. Поняття про синдром подразненого кишківника. Хронічний панкреатит: етіологія, патогенез, класифікація. Порушення екзокринної та ендокринної функції при хронічному панкреатиті та методи їх оцінки.

Тема 15 Основні симптоми та синдроми при захворюваннях жовчно-вивідних шляхів

Визначення та сучасна класифікація хронічного холециститу та холангіту. Поняття про дискінезії жовчовивідних шляхів та їх типи. Основні скарги хворих на холецистит і холангіт. Дані фізикального обстеження пацієнтів із хронічним холециститом та холангітом. Поняття про кутанно-вісцеральні та вісцеро-кутанні симптоми при захворюваннях жовчовивідних шляхів. Інструментальні та лабораторні методи дослідження, результати. Жовчнокам'яна хвороба: основні скарги та дані фізикального обстеження. Особливості больового синдрому. Основні прояви жовтяничного синдрому та синдрому холестазу, їх лабораторні ознаки.

Тема 16 Основні симптоми та синдроми при захворюваннях печінки

Визначення та класифікація хронічного гепатиту та цирозу печінки. Етіологічні чинники розвитку гепатиту та цирозу печінки. Механізм ураження печінки при гепатитах вірусної етіології. Основні скарги, особливості результатів огляду та дані фізикального обстеження. Морфологічні та біохімічні ознаки ураження печінки. Поняття про індекс гістологічної активності та критерії Чайлд–Пью. Синдроми портальної гіпертензії, печінкової недостатності та гепатолієнальний синдром при ураженнях печінки. Основні ускладнення цирозів печінки.

Тема 17 Основні симптоми та синдроми при захворюваннях нирок – гострому та хронічному гломерулонефриті та пієлонефриті. Інструментальні методи дослідження сечовидільної системи.

Визначення та сучасна класифікація гломерулонефриту та пієлонефриту. Основні механізми розвитку гломерулонефриту та пієлонефриту. Скарги хворих при ураженні нирок та результати фізикального обстеження хворих на гломеруло– та пієлонефрит. Інструментальні методи дослідження сечовидільної системи.

Тема 18 Хронічна хвороба нирок. Ниркова недостатність. Дослідження сечі.

Поняття про хронічну хворобу нирок, визначення, класифікація. Сечовий, нефротичний, нефритичний синдроми при захворюваннях нирок. набряковий синдром та синдром артеріальної гіпертензії при захворюваннях нирок. Можливості інструментальної діагностики патології нирок. Лабораторне дослідження сечі, аналіз та інтерпретація результатів загальноклінічного аналізу сечі, дослідження сечі за Нечипоренком, Амбурже, Адис–Каковським, Зимницьким. Результати біохімічного дослідження крові при патології нирок. Методи визначення швидкості клубочкової фільтрації.

Тема 19 Фізикальні методи дослідження серцево-судинної системи. Розпит та загальний огляд хворих із патологією серцево-судинної системи.

Діагностичне значення основних фізикальних методів обстеження системи кровообігу. Особливості збору скарг, анамнезу захворювання та життя. Проведення загального огляду кардіологічного хворого. Поняття про серцево-судинний ризик.

Тема 20 Дослідження пульсу (артеріального, венозного, псевдокапілярного) та артеріального тиску.

Правила та послідовність дослідження пульсу на променевій артерії. Визначення основних властивостей пульсу, виявлення дефіциту, лабільності, парадоксальності, дикротичності пульсу. Правила вимірювання артеріального тиску на верхніх та нижніх кінцівках. Основні методи визначення артеріального тиску. Нормальні значення артеріального тиску у відповідності до критеріїв ВОЗ/МТГ. Функціональні тести в кардіології: показання, методика проведення та інтерпретація результатів.

Тема 21 Огляд та пальпація передсерцевої ділянки. Перкусія меж відносної та абсолютної серцевої тупості, визначення ширини судинного пучка.

Послідовність проведення огляду ділянки серця та шиї. Діагностичне значення серцевого горбу, пульсацій у ділянці серця та шиї. Методика і техніка пальпації прекардіальної ділянки. Пресистолічне і систолічне треміння (симптом "котячого муркотіння"), причини виникнення. Поняття про відносну та абсолютну серцеву тупість, їх перкуторне визначення та зміни в умовах патології. Структури, що формують судинний пучок, перкуторне визначення його ширини.

Тема 22 Аускультация сердца. Нормальные сердцевые тоны, расщепления та расщепления тонов, дополнительные тоны (ритм перепалки, ритм галопа). Органические та функциональные сердцевые шумы.

Методика і техніка аускультатії серця у відповідності з традиціями Київської терапевтичної школи. Основні та додаткові точки аускультатії. Місця проекції та найкращого вислуховування клапанів серця. Механізм формування серцевих тонів. Причини посилення та послаблення тонів. Акцент тону. Зміни тонів за тембром. Поняття про розщеплення та роздвоєння серцевих тонів, причини їх виникнення та часові характеристики. Додаткові тоны. Методичні особливості аускультатії серця – безпосередньо вухом, стетоскопом, фонендоскопом: у положенні хворого стоячи, лежачи, у стані спокою і після фізичного навантаження. Причини виникнення та класифікація серцевих шумів.

Тема 23 Електрокардіографічний метод дослідження функції серця. Методика реєстрації та розшифрування ЕКГ.

Клініко-діагностичне значення методу електрокардіографії. Біофізичні і фізіологічні основи ЕКГ. Структура і функція водіїв ритму серця та провідникової системи. Основні та додаткові шляхи проведення імпульсу. Методика і техніка реєстрації ЕКГ. Основні елементи ЕКГ. Алгоритм і методика розшифрування ЕКГ.

Тема 24 Електрокардіографічне дослідження хворих з неаритмічною патологією серця.

Електрокардіографічні ознаки гіпертрофії передсердь та шлуночків. Амплітудні індекси в діагностиці гіпертрофії лівого шлуночка. Бальна система Ромхільта-Естеса. Патологічні зміни на ЕКГ при порушенні електролітного обміну. Поняття про каналопатії. Роль тривалої реєстрації ЕКГ та навантажувальних проб в діагностиці серцево-судинної патології. ЕКГ-діагностика складної патології.

Тема 25 Електрокардіографічне дослідження хворих із порушеннями автоматизму та збудливості.

Основні структури, що забезпечують функцію автоматизму серця. ЕКГ-ознаки порушень автоматизму: синусової тахікардії, синусової брадикардії, синусової аритмії, синдрому слабкості синусового вузла. Види екстрасистол. ЕКГ-ознаки синусової, передсердної, атріо-вентрикулярної та шлуночкової екстрасистол. Диференціація право- та лівошлуночкових екстрасистол. Класифікація шлуночкових екстрасистол. Види аллоритмій.

Тема 26 Електрокардіографічне дослідження хворих із порушеннями функції провідності. ЕКГ-ознаки комбінованих порушень серцевого ритму.

Час проведення імпульсу по різних відділах провідникової системи серця. ЕКГ- ознаки сино-аурикулярної та внутрішньопередсердної блокади. Класифікація та ЕКГ-ознаки атріо-вентрикулярної блокади. Напади Морганьї-Адамса-Стокса, причина їх виникнення та клінічні прояви. Внутрішньошлуночкові блокади, диференціація блокади лівої та правої ніжки пучка Гіса. Ознайомлення з показаннями до проведення та правилами виконання електроімпульсної терапії. ЕКГ- та клінічні ознаки фібриляції та тріпотіння передсердь. Клінічні прояви та ЕКГ-ознаки при тріпотінні шлуночків, пароксизмальній шлуночковій тахікардії, фібриляції шлуночків.

Тема 27 Інструментальні методи обстеження серцево-судинної системи.

Фонокардіографія: діагностичне значення методу, методика реєстрації та принципи розшифрування. Полікардіографія. Ехокардіографія: діагностичне значення методу, методика і техніка ехокардіографічного дослідження, параметри. Допплерографія серця та судин. Флебографія, реовазографія: діагностичне значення методів. Роль коронароангіографії, комп'ютерної томографії, магніто-резонансної томографії в сучасній діагностиці серцево-судинної патології.

Тема 28 Синдром серцевої недостатності: основні клінічні та інструментальні методи обстеження. Гостра та хронічна судинна недостатність.

Визначення серцевої недостатності та основні патогенетичні шляхи її розвитку. Сучасна класифікація серцевої недостатності, основні клінічні прояви, дані інструментальних і лабораторних методів дослідження. Судинна недостатність та основні її різновиди. Поняття про синкопальні стани, механізм їх виникнення та основні клінічні прояви.

Тема 29 Мітральні вади серця: основні симптоми та синдроми на підставі клініко-інструментальних методів обстеження.

Визначення та розповсюдженість вад серця, частота ураження серцевих клапанів. Гостра ревматична лихоманка, сучасна класифікація та основні клінічні прояви. Хронічна ревматична хвороба серця. Основні причини та механізми розвитку мітральної недостатності та мітрального стенозу. Зміни гемодинаміки при мітральних вадах серця. Значення рефлексу Китаєва. Основні скарги та дані фізикального обстеження хворих на мітральний стеноз та недостатність мітрального клапана. ЕКГ- та ФКГ- ознаки мітральних вад серця. Рентгенологічні ознаки мітральних вад. Поняття про пролапс мітрального клапана.

Тема 30 Аортальні вади серця: основні симптоми та синдроми на підставі клініко-інструментальних методів обстеження.

Етіологічні фактори та механізми розвитку аортальної недостатності та аортального стенозу. Зміни гемодинаміки при аортальних вадах серця. Основні скарги та дані фізикального обстеження хворих на аортальний стеноз та недостатність аортального клапана. ЕКГ- та ФКГ- ознаки аортальних вад серця. Рентгенологічні ознаки аортальних вад.

Тема 31 Основні симптоми та синдроми при артеріальних гіпертензіях.

Визначення ВОЗ/МТГ для артеріальної гіпертензії, есенціальної гіпертензії (гіпертонічної хвороби) та симптоматичної гіпертензії. Основні фактори ризику гіпертонічної хвороби та механізми її розвитку. Класифікація гіпертонічної хвороби за рівнем артеріального тиску та за ураженням органів-мішеней. Основні скарги та дані фізикального обстеження. ЕКГ-ознаки змін міокарда при гіпертонічній хворобі.

Тема 32 Симптоматичні артеріальні гіпертензії. Гіпертонічні кризи.

Симптоматичні артеріальні гіпертензії. Класифікація. Особливості перебігу. Поняття про ускладнені та неускладнені гіпертонічні кризи. Основні принципи лікування хворих на артеріальну гіпертензію.

Тема 33 Ішемічна хвороба серця: основні симптоми та синдроми при гострому коронарному синдромі. Нестабільна стенокардія, поняття про гострий коронарний синдром. Визначення та основні клінічні прояви гострого інфаркту міокарда. Дані фізикальних методів обстеження хворих на гострий інфаркт міокарда. Періодизація інфаркту міокарда. ЕКГ–зміни при різних формах інфаркту міокарда в різні періоди його перебігу. Сучасні лабораторні маркери некрозу міокарда.
Тема 34 Хронічна ішемічна хвороба серця: основні симптоми та синдроми. Визначення поняття «ішемічна хвороба серця» (ІХС). Основні патогенетичні механізми та фактори ризику ІХС. Дисліпідемії. Атеросклероз. Сучасна класифікація ІХС. Визначення та основні клінічні прояви стенокардії. Функціональні класи стабільної стенокардії. Методи об'єктивної діагностики стенокардії.
Тема 35 Загальноклінічний аналіз крові. Основні симптоми та синдроми при анеміях. Визначення та сучасна класифікація анемій. Основні лабораторні критерії анемії. Залізодефіцитна анемія: механізм розвитку, основні клінічні прояви сидеропенічного та загальногіпоксичного синдромів, лабораторні критерії. В12-фолієводефіцитна анемія: причини та патогенез, клінічні ознаки, основні лабораторні ознаки.
Тема 36 Вроджені та набуті гемолітичні анемії. Вроджені та набуті гемолітичні анемії: клінічні прояви, основні лабораторні критерії. Інтерпретація загальноклінічного дослідження крові.
Тема 37 Основні синдроми при лейкозах. Поняття про лейкоз. Основні синдроми лейкозів: лейкемічний, анемічний, геморагічний, лімфоаденопатичний. Інтерпретація результатів гемограми і мієлограми при лейкозах.
Тема 38 Захист історії хвороби Захист історії хвороби включає питання особливостей збору анамнезу, методики обстеження, верифікації діагнозу, диференціальної діагностики та лікування захворювання, яке було наявним у кожному конкретному випадку (відповідно до основного захворювання курованого пацієнта).
Тема 39 Диференційований залік. Підсумковий контроль теоретичної підготовки з дисципліни, знань студентів з виявлення основних симптомів та синдромів при аналізі результатів інструментальних та лабораторних методів обстеження пацієнтів.
Тема 40 Диференційований залік. Підсумковий контроль теоретичної підготовки з дисципліни, знань студентів з виявлення основних симптомів та синдромів при аналізі результатів інструментальних та лабораторних методів обстеження пацієнтів.

5. Очікувані результати навчання навчальної дисципліни

Після успішного вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти зможе:

PH1	Здійснювати професійну діяльність з оновленням та інтеграцією знань та розуміти відповідальність за професійний розвиток.
PH2	Виокремлювати провідні клінічні симптоми та синдроми, на підставі даних анамнезу і об'єктивного обстеження пацієнтів з патологією внутрішніх органів; встановлювати найбільш вірогідний попередній клінічний діагноз захворювання.
PH3	Збирати скарги, анамнез життя та захворювання, оцінювати психомоторний та фізичний розвиток пацієнта, стан органів та систем організму.
PH4	Призначати та інтерпретувати результати лабораторних та інструментальних досліджень
PH5	Визначати головний клінічний синдром, причину тяжкості стану хворого шляхом прийняття обгрунтованого рішення та оцінки стану людини
PH6	Виконувати медичні маніпуляції на підставі попереднього клінічного діагнозу та/або показників стану пацієнта в умовах лікувального закладу, вдома або на виробництві.
PH7	Вміти працювати з професійною літературою, аналізувати та використовувати отриману інформацію.
PH8	Оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я населення
PH9	Аргументовано висловлюватися та робити висновки щодо проблем охорони здоров'я та дотичних питань.

6. Роль навчальної дисципліни у досягненні програмних результатів

Програмні результати навчання, досягнення яких забезпечує навчальна дисципліна.
Для спеціальності 222 Медицина:

ПР1	Мати ґрунтовні знання із структури професійної діяльності. Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань. Нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності.
ПР4	Виділяти та ідентифікувати провідні клінічні симптоми та синдроми (за списком 1); за стандартними методиками, використовуючи попередні дані анамнезу хворого, дані огляду хворого, знання про людину, її органи та системи, встановлювати попередній клінічний діагноз захворювання (за списком 2).
ПР5	Збирати скарги, анамнез життя та захворювання, оцінювати психомоторний та фізичний розвиток пацієнта, стан органів та систем організму, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень оцінювати інформацію щодо діагнозу (за списком 4), враховуючи вік пацієнта.
ПР7	Призначати та аналізувати додаткові (обов'язкові та за вибором) методи обстеження (лабораторні, функціональні та/або інструментальні) (за списком 4), пацієнтів із захворюваннями органів і систем організму для проведення диференційної діагностики захворювань (за списком 2).

ПР8	Визначити головний клінічний синдром або чим обумовлена тяжкість стану потерпілого/постраждалого (за списком 3) шляхом прийняття обґрунтованого рішення та оцінки стану людини за будь-яких обставин (в умовах закладу охорони здоров'я, за його межами) у т.ч. в умовах надзвичайної ситуації та бойових дій, в польових умовах, в умовах нестачі інформації та обмеженого часу.
ПР17	Виконувати медичні маніпуляції (за списком 5) в умовах лікувального закладу, вдома або на виробництві на підставі попереднього клінічного діагнозу та/або показників стану пацієнта шляхом прийняття обґрунтованого рішення, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм.
ПР21	Відшуковувати необхідну інформацію у професійній літературі та базах даних інших джерелах, аналізувати, оцінювати та застосовувати цю інформацію.
ПР23	Оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я людини для оцінки стану захворюваності населення.
ПР25	Зрозуміло і однозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефаківців.

7. Роль навчальної дисципліни у досягненні програмних компетентностей

Програмні компетентності, формування яких забезпечує навчальна дисципліна:
Для спеціальності 222 Медицина:

ПК1	ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ПК2	ЗК 2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
ПК3	ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ПК4	ЗК 4. Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності.
ПК5	ЗК 6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
ПК6	ЗК 7. Здатність працювати в команді.
ПК7	ЗК 8. Здатність до міжособистісної взаємодії.
ПК8	ЗК 10. Здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології.
ПК9	ЗК 11. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
ПК10	ЗК 12. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.
ПК11	ФК 2. Здатність до визначення необхідного переліку лабораторних та інструментальних досліджень та оцінки їх результатів.
ПК12	ФК 3. Здатність до встановлення попереднього та клінічного діагнозу захворювання.
ПК13	ФК 4. Здатність до визначення необхідного режиму праці та відпочинку при лікуванні та профілактиці захворювань.

ПК14	ФК 8. Здатність до визначення тактики та надання екстреної медичної допомоги.
ПК15	ФК 9. Здатність до проведення лікувально-евакуаційних заходів.
ПК16	ФК 10. Здатність до виконання медичних маніпуляцій.
ПК17	ФК 11. Здатність розв'язувати медичні проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.
ПК18	ФК 17. Здатність до оцінювання впливу навколишнього середовища, соціально-економічних та біологічних детермінант на стан здоров'я індивідуума, сім'ї, популяції.
ПК19	ФК 18. Здатність до проведення аналізу діяльності лікаря, підрозділу, закладу охорони здоров'я, забезпечення якості медичної допомоги і підвищення ефективності використання медичних ресурсів.
ПК20	ФК 22. Здатність управляти робочими процесами у сфері охорони здоров'я, які є складними, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів.
ПК21	ФК 25. Дотримання професійної та академічної доброчесності, нести відповідальність за достовірність отриманих наукових результатів.

8. Види навчальних занять

Тема 1. Роль і місце пропедевтики внутрішньої медицини як клінічної дисципліни	
Лк1 "Роль і місце пропедевтики внутрішньої медицини як клінічної дисципліни. Проведення розпитування хворого. Загальний огляд хворого." (денна)	Роль і місце пропедевтики внутрішньої медицини як клінічної дисципліни. Пропедевтика внутрішньої медицини як введення в клінічну практику. Історія становлення пропедевтики внутрішньої медицини в Україні та за її межами. Основні цілі та об'єкти вивчення внутрішньої медицини. Основні методи обстеження хворих в клініці внутрішніх хвороб: фізикальні, інструментальні, лабораторні. Викладання проводиться у вигляді мультимедійних лекцій.
Пр1 "Роль і місце пропедевтики внутрішньої медицини як клінічної дисципліни." (денна)	Пропедевтика внутрішньої медицини як введення в клінічну практику. Історія становлення пропедевтики внутрішньої медицини в Україні та за її межами. Основні цілі та об'єкти вивчення внутрішньої медицини. Основні методи обстеження хворих в клініці внутрішніх хвороб: фізикальні, інструментальні, лабораторні. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті (опитування, мультимедійна презентація).
Тема 2. Проведення розпитування хворого. Загальний огляд хворого. Огляд окремих частин тіла: голови, шиї, тулуба кінцівок. Діагностичне значення симптомів, виявлених під час огляду хворого.	

Пр2 "Проведення розпитування хворого. Загальний огляд хворого. Огляд окремих частин тіла: голови, шиї, тулуба кінцівок. Діагностичне значення симптомів, виявлених під час огляду хворого." (денна)

Методика розпитування хворого, його діагностичне значення, системність проведення з урахуванням індивідуальних, інтелектуальних та психологічних особливостей хворого. Основні структурні частини анамнезу. Методика проведення загального огляду та огляду окремих частин тіла хворого. Діагностичне значення отриманих симптомів. Вивчення даної теми передбачає роботу в навчальній кімнаті та за можливістю, роботу біля ліжка хворого, у відділеннях лікувального закладу (згідно угоди про співробітництво між лікувальним закладом та університетом), з використанням наступних методів навчання: опитування, відпрацювання практичних навичок (в т.ч. в симуляційному центрі з використанням муляжів), рольова гра, тестування.

Тема 3. Основні скарги хворих із захворюваннями органів дихання. Статичний та динамічний огляд грудної клітки. Пальпація грудної клітки.

Лк2 "Основні скарги хворих із захворюваннями органів дихання. Основні симптоми і синдроми при захворюваннях дихальної системи. Синдром бронхіальної обструкції." (денна)

Основні скарги хворих із захворюваннями органів дихання. Основні симптоми і синдроми при захворюваннях дихальної системи. Синдром бронхіальної обструкції. Викладання проводиться у вигляді мультимедійних лекцій.

Пр3 "Основні скарги хворих із захворюваннями органів дихання. Статичний та динамічний огляд грудної клітки. Пальпація грудної клітки. (денна)" (денна)

Послідовність з'ясування та деталізації найважливіших суб'єктивних симптомів і їх семіологічна оцінка. Особливості з'ясування анамнезу захворювання та життя. Методика проведення огляду грудної клітки, діагностичне значення виявлених симптомів. Фізіологічні та патологічні форми грудної клітки, їх критерії. Патологічні форми дихання, їх характеристика та причини виникнення. Послідовність проведення пальпації грудної клітки, семіологічна оцінка отриманих результатів. Вивчення даної теми передбачає роботу в навчальній кімнаті з використанням наступних методів: відпрацювання практичних навичок в симуляційному центрі, опитування, тестування. За можливістю робота з хворим у профільному відділенні закладу охорони здоров'я (згідно з угодою про співробітництво між лікувальним закладом та університетом)

Тема 4. Перкусія як метод фізикального обстеження легень. Методики проведення порівняльної та топографічної перкусії легень. Основні симптоми та синдроми на підставі перкусії легень.

Пр4 "Перкусія як метод фізикального обстеження легень. Методика проведення порівняльної перкусії легень. Методика проведення топографічної перкусії легень. Основні симптоми та синдроми на підставі перкусії легень." (денна)

Порівняльна та топографічна перкусія легень (роль, класифікація, завдання та алгоритм проведення). Різновиди та умови виникнення перкуторних тонів. Результати порівняльної та топографічної перкусії легень при синдромах ущільнення легеневої тканини, накопичення рідини та повітря у плевральній порожнині, збільшення повітряності легеневої тканини, утворення порожнини в легенях. Вивчення даної теми передбачає роботу в навчальній кімнаті з використанням наступних методів: перегляд відео з подальшим обговоренням, відпрацювання практичних навичок в симуляційному центрі, опитування, тестування. За можливістю робота з хворим у профільному відділенні закладу охорони здоров'я (згідно з угодою про співробітництво між лікувальним закладом та університетом).

Тема 5. Аускультация як метод фізикального обстеження легень. Методика аускультативної легень. Основні дихальні шуми. додаткові дихальні шуми (хрипи, крепітація, шуму тертя плеври).

Пр5 "Аускультация як метод фізикального обстеження легень. Методика аускультативної легень. Основні дихальні шуми. додаткові дихальні шуми (хрипи, крепітація, шуму тертя плеври)." (денна)

Методика проведення орієнтовної порівняльної аускультативної легень. Методика визначення бронхофонії та її діагностичне значення. Основні та додаткові дихальні шуми, їх диференціальні ознаки. Класифікація додаткових дихальних шумів, причини їх виникнення. Додаткові аускультативні феномени (шум плескоту Гіпократ, шум падаючої краплі, шум "водяної дудки"), причини їх виникнення та діагностичне значення. Вивчення даної теми передбачає роботу в навчальній кімнаті з використанням наступних методів: перегляд відео з подальшим обговоренням, відпрацювання практичних навичок в симуляційному центрі, опитування, тестування. За можливістю робота з хворим у профільному відділенні закладу охорони здоров'я (згідно з угодою про співробітництво між лікувальним закладом та університетом).

Тема 6. Інструментальні та лабораторні методи дослідження пацієнтів із захворюваннями дихальної системи

Пр6 "Інструментальні та лабораторні методи дослідження пацієнтів із захворюваннями дихальної системи" (денна)

Роль аналізів крові в діагностиці захворювань дихальної системи. Лабораторне дослідження харкотиння. Плевральна пункція. Показання та методика проведення спірографії і пневмотахометрії, основні показники в нормі і зміни при патології. Пульсоксиметрія та дослідження газів артеріальної та венозної крові. Знайомство з методикою проведення та діагностичним значенням бронхоскопії та бронхографії. Рентгенологічне дослідження органів грудної клітки, його різновиди та діагностичне значення. Комп'ютерна томографія органів грудної клітки, основні показання до її проведення. Вивчення даної теми передбачає роботу в навчальній кімнаті з використанням наступних методів: застосування віртуальної симуляції (перегляд відео з методиками функціонального та інструментального дослідження дихальної системи (спірографія, пневмотахометрія, пульсоксиметрія, бронхоскопія, рентгенологічне дослідження), плевральної пункції) з подальшим обговоренням, інтерпретація результатів додаткових методів обстеження.

Тема 7. Пневмонія: симптоми та синдроми на підставі клініко-інструментальних та лабораторних методів дослідження

Пр7 "Пневмонія: симптоми та синдроми на підставі клініко-інструментальних та лабораторних методів дослідження" (денна)

Визначення та сучасна класифікація пневмоній. Основні етіологічні чинники пневмонії. Скарги хворих та особливості даних фізикальних методів обстеження хворих на плеврально-та бронхопневмонію. Критерії тяжкого перебігу пневмонії. Можливості інструментальної діагностики ущільнення легеневої тканини. Лабораторні ознаки запального синдрому при пневмоніях. Синдром ущільнення легеневої тканини. Вивчення даної теми передбачає роботу в навчальній кімнаті з використанням наступних методів навчання: опитування, групові кейси, трактування результатів лабораторних та інструментальних методів обстеження. За можливістю робота з хворим у профільному відділенні закладу охорони здоров'я (згідно з угодою про співробітництво між лікувальним закладом та університетом).

Тема 8. Плеврити: симптоми та синдроми на підставі клініко-інструментальних та лабораторних методів дослідження

Пр8 "Плеврити: симптоми та синдроми на підставі клініко-інструментальних та лабораторних методів дослідження" (денна)

Причини розвитку запалення плевральних листків. Шляхи утворення та циркуляції внутрішньоплевральної рідини в нормі та при патології. Особливості скарг хворого при сухому та ексудативному плевриті, відмінність даних фізикального обстеження при різних формах плевриту. Синдроми накопичення рідини та повітря у плевральній порожнині. Можливості інструментальної діагностики. Плевральна пункція: дослідження вмісту плевральної порожнини. Основні клінічні прояви та стадії синдрому дихальної недостатності при захворюваннях легень. Вивчення даної теми передбачає роботу в навчальній кімнаті з використанням наступних методів навчання: опитування, групові кейси, трактування результатів лабораторних та інструментальних методів обстеження. За можливістю робота з хворим у профільному відділенні закладу охорони здоров'я (згідно з угодою про співробітництво між лікувальним закладом та університетом).

Тема 9. Синдром бронхіальної обструкції. Хронічне обструктивне захворювання легень. Бронхіальна астма.

Пр9 "Синдром бронхіальної обструкції. Хронічне обструктивне захворювання легень. Бронхіальна астма." (денна)

Визначення, етіологія та патогенез хронічного бронхіту та бронхіальної астми. Основні скарги та дані фізикального обстеження хворих на хронічний бронхіт і бронхіальну астму. Синдром бронхіальної обструкції, мукоциліарної недостатності та підвищеної повітряності легень. Основні методи лабораторної (загальний аналіз крові, дослідження харкотиння) та інструментальної діагностики хворих на бронхіальну астму. Визначення та основні клінічні прояви бронхоектатичної хвороби. Поняття про хронічне обструктивне захворювання легень. Вивчення даної теми передбачає роботу в навчальній кімнаті з використанням наступних методів навчання: опитування, тестування, групові кейси, інтерпретація результатів лабораторних та інструментальних методів обстеження. За можливістю робота з хворим у профільному відділенні закладу охорони здоров'я (згідно з угодою про співробітництво між лікувальним закладом та університетом).

Тема 10. Збір скарг, даних анамнезу захворювання і життя, загальний огляд хворих із захворюваннями органів травлення.

Пр10 "Збір скарг, даних анамнезу захворювання і життя, загальний огляд хворих із захворюваннями органів травлення." (денна)

Послідовність з'ясування та деталізації скарг хворого із патологією шлунково-кишкового тракту. Особливості збирання анамнезу захворювання та життя. Зміни зовнішнього вигляду хворого при різній патології шлунково-кишкового тракту. Послідовність огляду живота. Поняття про топографічні зони та топографічні лінії на поверхні живота. Вивчення даної теми передбачає роботу в навчальній кімнаті з використанням наступних методів: перегляд відео з подальшим обговоренням, відпрацювання практичних навичок в симуляційному центрі, опитування, тестування. За можливістю робота з хворим у профільному відділенні закладу охорони здоров'я (згідно з угодою про співробітництво між лікувальним закладом та університетом).

Тема 11. Поверхнева пальпація живота. Глибока пальпація ковзна методична пальпація відділів кишківника та шлунку, печінки, селезінки, нирок. Перкуторне визначення меж та розмірів печінки

Пр11 "Поверхнева пальпація живота. Глибока пальпація ковзна методична пальпація відділів кишківника та шлунку, печінки, селезінки, нирок. Перкуторне визначення меж та розмірів печінки" (денна)

Завдання та методика проведення поверхневої та глибокої пальпації живота. Методи виявлення асцитів. Перкуторне визначення розмірів та меж печінки за методами Образцова та Курлова. Причини збільшення та зменшення розмірів печінки. Методика проведення глибокої ковзної пальпації печінки, селезінки, нирок. Вивчення даної теми передбачає роботу в навчальній кімнаті з використанням наступних методів: перегляд відео з подальшим обговоренням, відпрацювання практичних навичок в симуляційному центрі, опитування, тестування. За можливістю робота з хворим у профільному відділенні закладу охорони здоров'я (згідно з угодою про співробітництво між лікувальним закладом та університетом).

Тема 12. Інструментальні та лабораторні методи обстеження травної системи.

Пр12 "Інструментальні та лабораторні методи обстеження травної системи." (денна)

Ознайомлення з показаннями та методикою проведення фіброгастродуоденоскопії та фіброколоноскопії. Сучасні методи вивчення секреторної та кислотопродукуючої активності шлунка. УЗД дослідження. Рентгенологічні методи обстеження шлунково-кишкового тракту. Методика інтрагастральної рН-метрії, фракційного дослідження шлункового вмісту, аналіз отриманих даних. Методи діагностики *Helicobacter pylori*. Методика проведення багатомоментного дуоденального зондування, аналіз отриманих даних. Дослідження зовнішньосекреторної функції підшлункової залози та функції тонкої кишки. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті, застосування віртуальної симуляції (перегляд відео з методиками інструментального дослідження (фіброгастродуоденоскопія та фіброколоноскопія), з подальшим обговоренням, інтерпретація результатів додаткових методів обстеження.

Тема 13. Клініко-інструментальне та лабораторне дослідження хворих на хронічний гастрит, пептичну виразку шлунка та 12-палої кишки. Основні симптоми та синдроми.

Лк3 "Клініко-інструментальне та лабораторне дослідження хворих на хронічний гастрит, пептичну виразку шлунка та 12-палої кишки. Основні симптоми та синдроми." (денна)

Визначення та сучасна класифікація гастриту і пептичної виразки шлунка та 12-палої кишки. Основні етіологічні чинники цих захворювань. Розповсюдженість хелікобактеріозу, умови пошкодження слизової оболонки шлунка та 12-палої кишки. Основні скарги хворих на хронічний гастрит та пептичну виразку. Особливості больового синдрому в залежності від локалізації патологічного вогнища та стану кислотопродукуючої функції шлунка. Прояви диспептичного синдрому при хронічному гастриті та пептичній виразці шлунка і 12-палої кишки. Можливості інструментального та лабораторного обстеження хворих. Основні ускладнення пептичної виразки шлунка та 12-палої кишки. Синдром шлункової кровотечі. Викладання проводиться у вигляді мультимедійних лекцій.

Пр13 "Клініко-інструментальне та лабораторне дослідження хворих на хронічний гастрит, пептичну виразку шлунка та 12-палої кишки. Основні симптоми та синдроми." (денна)

Визначення та сучасна класифікація гастриту і пептичної виразки шлунка та 12-палої кишки. Основні етіологічні чинники цих захворювань. Розповсюдженість хелікобактеріозу, умови пошкодження слизової оболонки шлунка та 12-палої кишки. Основні скарги хворих на хронічний гастрит та пептичну виразку. Особливості больового синдрому в залежності від локалізації патологічного вогнища та стану кислотопродукуючої функції шлунка. Прояви диспептичного синдрому при хронічному гастриті та пептичній виразці шлунка і 12-палої кишки. Можливості інструментального та лабораторного обстеження хворих. Основні ускладнення пептичної виразки шлунка та 12-палої кишки. Синдром шлункової кровотечі. Вивчення даної теми передбачає роботу в навчальній кімнаті з використанням наступних методів: перегляд відео з подальшим обговоренням, відпрацювання практичних навичок в симуляційному центрі, опитування, рольова гра, інтерпретація результатів додаткових методів обстеження. За можливістю робота з хворим у профільному відділенні закладу охорони здоров'я (згідно з угодою про співробітництво між лікувальним закладом та університетом).

Тема 14. Захворювання кишечника. Хронічний панкреатит. Основні симптоми та синдроми.

Пр14 "Захворювання кишечника. Хронічний панкреатит. Основні симптоми та синдроми." (денна)

Основні симптоми та синдроми у хворих на ентерит та коліт: синдром кишкової диспепсії, синдроми мальабсорбції та мальдигестії. Ентеропатії. Поняття про синдром подразненого кишечника. Хронічний панкреатит: етіологія, патогенез, класифікація. Порушення екзокринної та ендокринної функції при хронічному панкреатиті та методи їх оцінки. Вивчення даної теми передбачає роботу в навчальній кімнаті з використанням наступних методів: відпрацювання практичних навичок, опитування, кейс, рольова гра, інтерпретація результатів додаткових методів обстеження. За можливістю робота з хворим у профільному відділенні закладу охорони здоров'я (згідно з угодою про співробітництво між лікувальним закладом та університетом).

Тема 15. Основні симптоми та синдроми при захворюваннях жовчно-вивідних шляхів

Пр15 "Основні симптоми та синдроми при захворюваннях жовчно-вивідних шляхів." (денна)

Визначення та принципи сучасної класифікації хронічного холециститу та холангіту. Поняття про дискінезії жовчовивідних шляхів та їх типи. Основні скарги хворих на холецистит і холангіт. Дані фізикального обстеження пацієнтів із хронічним холециститом та холангітом. Поняття про кутанно-вісцеральні та вісцеро-кутанні симптоми при захворюваннях жовчовивідних шляхів. Інструментальні методи дослідження при патології жовчовивідних шляхів, лабораторна діагностика та результати дуоденального зондування. Жовчнокам'яна хвороба: основні скарги та дані фізикального обстеження. Особливості больового синдрому. Основні прояви жовтяничного синдрому та синдрому холестазу, їх лабораторні ознаки. Вивчення даної теми передбачає роботу в навчальній кімнаті з використанням наступних методів: мультимедійна презентація, відпрацювання практичних навичок, опитування, тестування, рольова гра, інтерпретація результатів додаткових методів обстеження. За можливістю робота з хворим у профільному відділенні закладу охорони здоров'я (згідно з угодою про співробітництво між лікувальним закладом та університетом).

Тема 16. Основні симптоми та синдроми при захворюваннях печінки

Пр16 "Основні симптоми та синдроми при захворюваннях печінки." (денна)

Визначення та принципи сучасної класифікації хронічного гепатиту та цирозу печінки. Основні етіологічні чинники розвитку гепатиту та цирозу печінки. Механізм ураження печінки при гепатитах вірусної етіології. Основні скарги хворих на гепатити та цирози печінки, особливості результатів огляду та дані фізикального обстеження. Морфологічні та біохімічні ознаки ураження печінки. Поняття про індекс гістологічної активності та критерії Чайлд–Пью. Синдроми портальної гіпертензії, печінкової недостатності та гепатолісальний синдром при ураженнях печінки. Основні ускладнення цирозів печінки. Вивчення даної теми передбачає роботу в навчальній кімнаті з використанням наступних методів: мультимедійна презентація, відпрацювання практичних навичок фізикального обстеження, опитування, тестування, рольова гра з інтерпретацією результатів додаткових методів обстеження. За можливістю робота з хворим у профільному відділенні закладу охорони здоров'я (згідно з угодою про співробітництво між лікувальним закладом та університетом).

Тема 17. Основні симптоми та синдроми при захворюваннях нирок – гострому та хронічному гломерулонефриті та пієлонефриті. Інструментальні методи дослідження сечовидільної системи.

Пр17 "Основні симптоми та синдроми при захворюваннях нирок – гострому та хронічному гломерулонефриті та пієлонефриті. Інструментальні методи дослідження сечовидільної системи." (денна)

Визначення та сучасна класифікація гломерулонефриту та пієлонефриту. Основні механізми розвитку гломерулонефриту та пієлонефриту. Скарги хворих при ураженні нирок та результати фізикального обстеження хворих на гломеруло – та пієлонефрит. Інструментальні методи дослідження сечовидільної системи. Вивчення даної теми передбачає роботу в навчальній кімнаті з використанням наступних методів: відпрацювання практичних навичок фізикального обстеження, опитування, рольова гра, інтерпретація результатів додаткових методів обстеження, тестування. За можливістю робота з хворим у профільному відділенні закладу охорони здоров'я (згідно з угодою про співробітництво між лікувальним закладом та університетом).

Тема 18. Хронічна хвороба нирок. Ниркова недостатність. Дослідження сечі.

Пр18 "Хронічна хвороба нирок. Ниркова недостатність. Дослідження сечі." (денна)

Поняття про хронічну хворобу нирок, визначення, класифікація. Сучасна класифікація хронічної ниркової недостатності Сечовий, нефротичний, нефритичний синдроми при захворюваннях нирок. Набряковий синдром та синдром артеріальної гіпертензії при захворюваннях нирок. Можливості інструментальної діагностики патології нирок. Лабораторне дослідження сечі, аналіз та інтерпретація результатів загальноклінічного аналізу сечі, дослідження сечі за Нечипоренком, Амбюрже, Адис–Каковським, Зимницьким. Результати біохімічного дослідження крові при патології нирок. Методи визначення швидкості клубочкової фільтрації. Вивчення даної теми передбачає роботу в навчальній кімнаті з використанням наступних методів: мультимедійна презентація, відпрацювання практичних навичок фізикального обстеження, опитування, тестування, рольова гра з інтерпретацією результатів додаткових методів обстеження. За можливістю робота з хворим у профільному відділенні закладу охорони здоров'я (згідно з угодою про співробітництво між лікувальним закладом та університетом).

Тема 19. Фізикальні методи дослідження серцево-судинної системи. Розпит та загальний огляд хворих із патологією серцево-судинної системи.

Пр19 "Фізикальні методи дослідження серцево-судинної системи. Розпит та загальний огляд хворих із патологією серцево-судинної системи." (денна)

Діагностичне значення основних фізикальних методів обстеження системи кровообігу (розпитування, огляду, пальпації, перкусії, аускультії). Послідовність з'ясування та деталізації скарг хворого із серцево-судинною патологією. Особливості збирання анамнезу захворювання та життя. Проведення загального огляду кардіологічного хворого. Поняття про серцево-судинний ризик. Вивчення даної теми передбачає роботу в навчальній кімнаті з використанням наступних методів: перегляд відео з подальшим обговоренням, відпрацювання практичних навичок фізикального обстеження, опитування, тестування. За можливістю робота з хворим у профільному відділенні закладу охорони здоров'я (згідно з угодою про співробітництво між лікувальним закладом та університетом).

Тема 20. Дослідження пульсу (артеріального, венозного, псевдокапілярного) та артеріального тиску.

Пр20 "Дослідження пульсу (артеріального, венозного, псевдокапілярного) та артеріального тиску." (денна)

Судини, доступні для визначення пульсу (артеріального, венозного). Правила та послідовність дослідження пульсу на променевій артерії. Визначення основних властивостей пульсу, виявлення: дефіциту, лабільності, парадоксальності, дикротичності пульсу. Основні методи та правила вимірювання артеріального тиску на верхніх та нижніх кінцівках. Поняття про тони Короткова. Основні параметри, що визначають показники систолічного та діастолічного артеріального тиску. Поняття про пульсовий та середньодинамічний артеріальний тиск. Нормальні значення артеріального тиску у відповідності до критеріїв ВОЗ/МТГ. Функціональні тести в кардіології. Вивчення даної теми передбачає роботу в навчальній кімнаті з використанням наступних методів: перегляд відео з подальшим обговоренням, відпрацювання практичних навичок з використанням муляжів, опитування, тестування. За можливістю робота з хворим у профільному відділенні закладу охорони здоров'я (згідно з угодою про співробітництво між лікувальним закладом та університетом).

Тема 21. Огляд та пальпація передсерцевої ділянки. Перкусія меж відносної та абсолютної серцевої тупості, визначення ширини судинного пучка.

Пр21 "Огляд та пальпація передсерцевої ділянки. Перкусія меж відносної та абсолютної серцевої тупості, визначення ширини судинного пучка." (денна)

Послідовність проведення огляду ділянки серця. Діагностичне значення серцевого горбу, пульсацій у ділянці серця та ший. Методика і техніка пальпації прекардіальної ділянки: верхівковий поштовх (характеристики); серцевий поштовх, причини його появи та методика визначення; пульсація черевного відділу аорти, печінки, симптом Плеша, пульсація висхідного відділу аорти та її дуги, виявлення пульсації легеневого стовбура. Пресистолічне і систолічне тремтіння (симптом "котячого муркотіння"), причини виникнення. Поняття про відносну та абсолютну серцеву тупість, їх перкуторне визначення та зміни в умовах патології. Структури, що формують судинний пучок, перкуторне визначення його ширини. Вивчення даної теми передбачає роботу в навчальній кімнаті з використанням наступних методів: тестування, перегляд відео з подальшим обговоренням, відпрацювання практичних навичок фізикального обстеження, опитування. За можливістю робота з хворим у профільному відділенні закладу охорони здоров'я (згідно з угодою про співробітництво між лікувальним закладом та університетом).

Тема 22. Аускультация серця. Нормальні серцеві тони, розщеплення та роздвоєння тонів, додаткові тони (ритм перепілки, ритм галопа). Органічні та функціональні серцеві шуми.

Пр22 "Аускультация серця. Нормальні серцеві тони, розщеплення та роздвоєння тонів, додаткові тони (ритм перепілки, ритм галопа). Органічні та функціональні серцеві шуми." (денна)

Методика і техніка аускультации серця у відповідності з традиціями Київської терапевтичної школи. Основні та додаткові точки аускультации. Місця проєкції та найкращого вислуховування клапанів серця. Механізм формування серцевих тонів. Причини посилення та послаблення тонів. Акцент тону. Зміни тонів за тембром. Поняття про розщеплення та роздвоєння серцевих тонів, причини їх виникнення та часові характеристики. Додаткові тони. Методичні особливості аускультации серця - безпосередньо вухом, стетоскопом, фонендоскопом: у положенні хворого стоячи, лежачи, у стані спокою і після фізичного навантаження. Причини виникнення та класифікація серцевих шумів. Вивчення даної теми передбачає роботу в навчальній кімнаті з використанням наступних методів: перегляд відео з подальшим обговоренням, відпрацювання практичних навичок, опитування, тестування. За можливістю робота з хворим у профільному відділенні закладу охорони здоров'я (згідно з угодою про співробітництво між лікувальним закладом та університетом).

Тема 23. Електрокардіографічний метод дослідження функції серця. Методика реєстрації та розшифрування ЕКГ.

Пр23 "Електрокардіографічний метод дослідження функції серця. Методика реєстрації та розшифрування ЕКГ." (денна)

Клініко-діагностичне значення методу електрокардіографії. Біофізичні і фізіологічні основи ЕКГ. Структура і функція водіїв ритму серця та провідникової системи. Основні та додаткові шляхи проведення імпульсу. Методика і техніка реєстрації ЕКГ: стандартні відведення, однополюсні відведення від кінцівок, грудні відведення. Основні елементи ЕКГ: значення тривалості та амплітуди зубців, тривалості інтервалів і сегментів в нормі. Алгоритм і методика розшифрування ЕКГ. Вивчення даної теми передбачає роботу навчальній кімнаті з використанням наступних методів: опитування, тестування, відпрацювання навичок розшифрування ЕКГ. За можливістю, робота в кабінеті функціональної діагностики.

Тема 24. Електрокардіографічне дослідження хворих з неаритмічною патологією серця.

Пр24 "Електрокардіографічне дослідження хворих з неаритмічною патологією серця." (денна)

Електрокардіографічні ознаки гіпертрофії передсердь та шлуночків. Амплітудні індекси в діагностиці гіпертрофії лівого шлуночка. Бальна система Ромхільта-Естеса. Патологічні зміни на ЕКГ при порушенні електролітного обміну. Поняття про каналопатії. Роль тривалої реєстрації ЕКГ та навантажувальних проб в діагностиці серцево-судинної патології. ЕКГ-діагностика складної патології. Вивчення даної теми передбачає роботу навчальній кімнаті з використанням наступних методів: опитування, тестування, відпрацювання навичок розшифрування ЕКГ. За можливістю, робота в кабінеті функціональної діагностики.

Тема 25. Електрокардіографічне дослідження хворих із порушеннями автоматизму та збудливості.

Пр25 "Електрокардіографічне дослідження хворих із порушеннями автоматизму та збудливості." (денна)

Основні структури, що забезпечують функцію автоматизму серця. ЕКГ-ознаки порушень автоматизму: синусової тахікардії, синусової брадикардії, синусової аритмії, синдрому слабкості синусового вузла. Види екстрасистол. ЕКГ-ознаки синусової, передсердної, атріо-вентрикулярної та шлуночкової екстрасистол. Диференціація право- та лівошлуночкових екстрасистол. Класифікація шлуночкових екстрасистол. Види аллоритмій. Вивчення даної теми передбачає роботу навчальній кімнаті з використанням наступних методів: опитування, тестування, відпрацювання навичок розшифрування ЕКГ. За можливість, робота в кабінеті функціональної діагностики.

Тема 26. Електрокардіографічне дослідження хворих із порушеннями функції провідності. ЕКГ-ознаки комбінованих порушень серцевого ритму.

Пр26 "Електрокардіографічне дослідження хворих із порушеннями функції провідності. ЕКГ-ознаки комбінованих порушень серцевого ритму." (денна)

Час проведення імпульсу по різних відділах провідникової системи серця. ЕКГ-ознаки сино-аурикулярної та внутрішньопередсердної блокади. Класифікація та ЕКГ-ознаки атріо-вентрикулярної блокади. Напади Морганьї–Адамса–Стокса, причина їх виникнення та клінічні прояви. Внутрішньошлуночкові блокади, диференціація блокади лівої та правої ніжки пучка Гіса. Ознайомлення з показаннями до проведення та правилами виконання електроімпульсної терапії. ЕКГ- та клінічні ознаки фібриляції та тріпотіння передсердь. Клінічні прояви та ЕКГ-ознаки при тріпотінні шлуночків, пароксизмальній шлуночковій тахікардії, фібриляції шлуночків. Вивчення даної теми передбачає роботу навчальній кімнаті з використанням наступних методів: опитування, тестування, відпрацювання навичок розшифрування ЕКГ, роботу у симуляційному центрі (відпрацювання практичної навички застосування дефібрилятора, проведення серцево-легеневої реанімації).

Тема 27. Інструментальні методи обстеження серцево-судинної системи.

Пр27 "Інструментальні методи обстеження серцево-судинної системи."

Фонокардіографія: діагностичне значення методу, методика реєстрації та принципи розшифрування ФКГ. Полікардіографія. Ехокардіографія: діагностичне значення методу, методика і техніка ехокардіографічного дослідження. Найважливіші ехокардіографічні параметри – об'єми порожнини серця, фракція викиду, товщина міжшлуночкової перетинки та задньої стінки лівого шлуночка. Допплерографія серця та судин. Флебографія, реовазографія: діагностичне значення методів. Методика і техніка дослідження. Роль коронароангіографії, комп'ютерної томографії, магніто-резонансної томографії в сучасній діагностиці серцево-судинної патології. Вивчення даної теми передбачає роботу в навчальній кімнаті з використанням наступних методів: застосування віртуальної симуляції (перегляд відео з методиками інструментального дослідження кардіологічних хворих (ехокардіографія, доплерографія, реовазографія, коронарографія), з подальшим обговоренням, тестування.

Тема 28. Синдром серцевої недостатності: основні клінічні та інструментальні методи обстеження. Гостра та хронічна судинна недостатність.

Пр28 "Синдром серцевої недостатності: основні клінічні та інструментальні методи обстеження. Гостра та хронічна судинна недостатність." (денна)

Визначення серцевої недостатності та основні патогенетичні шляхи її розвитку. Сучасна класифікація серцевої недостатності (стадії серцевої недостатності, гемодинамічний варіант, функціональні класи пацієнтів). Основні клінічні прояви серцевої недостатності та дані інструментальних і лабораторних методів дослідження, що підтверджують її наявність. Судинна недостатність та основні її різновиди: знепритомнення, колапс, шок. Поняття про синкопальні стани, механізм їх виникнення та основні клінічні прояви. Вивчення даної теми передбачає роботу в навчальній кімнаті з використанням наступних методів: опитування, рольова гра, інтерпретація результатів додаткових методів обстеження, тестування, відпрацювання практичних навичок фізикального обстеження та навичок надання невідкладної допомоги при синкопальних станах в симуляційному центрі. За можливістю робота з хворим у профільному відділенні закладу охорони здоров'я (згідно з угодою про співробітництво між лікувальним закладом та університетом).

Тема 29. Мітральні вади серця: основні симптоми та синдроми на підставі клініко-інструментальних методів обстеження.

Пр29 "Мітральні вади серця: основні симптоми та синдроми на підставі клініко-інструментальних методів обстеження." (денна)

Визначення та розповсюдженість вад серця, частота ураження серцевих клапанів. Гостра ревматична лихоманка: сучасна класифікація та основні клінічні прояви. Хронічна ревматична хвороба серця. Основні причини та механізми розвитку мітральної недостатності та мітрального стенозу. Зміни гемодинаміки при мітральних вадах серця. Значення рефлексу Китаєва. Основні скарги хворих на мітральний стеноз та недостатність мітрального клапана. Дані огляду, пальпації передсерцевої ділянки та перкусії при мітральних вадах серця. Аускультативна картина мітрального стенозу та мітральної недостатності. ЕКГ– та ФКГ–ознаки мітральних вад серця. Рентгенологічні ознаки мітральних вад. Поняття про пролапс мітрального клапана. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу в навчальній кімнаті з використанням наступних методів: опитування, тестування, кейс, інтерпретація інструментальних методів обстеження). За можливістю робота з хворим у профільному відділенні закладу охорони здоров'я (згідно з угодою про співробітництво між лікувальним закладом та університетом).

Тема 30. Аортальні вади серця: основні симптоми та синдроми на підставі клініко-інструментальних методів обстеження.

Пр30 "Аортальні вади серця: основні симптоми та синдроми на підставі клініко-інструментальних методів обстеження." (денна)

Етіологічні фактори та механізми розвитку аортальної недостатності та аортального стенозу. Зміни гемодинаміки при аортальних вадах серця. Основні скарги хворих на аортальний стеноз та недостатність аортального клапана. Дані огляду, пальпації передсерцевої ділянки та перкусії при аортальних вадах серця. Аускультативна картина стенозу аортального отвору та аортальної недостатності. ЕКГ– та ФКГ–ознаки аортальних вад серця. Рентгенологічні ознаки аортальних вад. Вивчення даної теми передбачає роботу в навчальній кімнаті з використанням наступних методів: опитування, тестування, кейс, інтерпретація інструментальних методів обстеження. За можливістю робота з хворим у профільному відділенні закладу охорони здоров'я (згідно з угодою про співробітництво між лікувальним закладом та університетом).

Тема 31. Основні симптоми та синдроми при артеріальних гіпертензіях.

Пр31 "Основні симптоми та синдроми при есенціальній артеріальній гіпертензії" (денна)

Визначення ВОЗ/МТГ для артеріальної гіпертензії, есенціальної гіпертензії (гіпертонічної хвороби) та симптоматичної гіпертензії. Основні фактори ризику гіпертонічної хвороби та механізми її розвитку. Класифікація гіпертонічної хвороби за рівнем артеріального тиску та за ураженням органів–мішеней. Основні скарги хворого на гіпертонічну хворобу, дані огляду, пальпації прекардіальної ділянки, перкусії меж серцевої тупості та аускультатії серця. ЕКГ–ознаки змін міокарда при гіпертонічній хворобі. Вивчення даної теми передбачає роботу в навчальній кімнаті з використанням наступних методів: опитування, тестування, відпрацювання практичних навичок, інтерпретація інструментальних методів обстеження. За можливістю робота з хворим у профільному відділенні закладу охорони здоров'я (згідно з угодою про співробітництво між лікувальним закладом та університетом).

Тема 32. Симптоматичні артеріальні гіпертензії. Гіпертонічні кризи.

Пр32 "Симптоматичні артеріальні гіпертензії. Гіпертонічні кризи." (денна)

Симптоматичні артеріальні гіпертензії. Класифікація. Особливості перебігу. Поняття про ускладнені та неускладнені гіпертонічні кризи. Основні принципи лікування хворих на артеріальну гіпертензію. Вивчення даної теми передбачає роботу в навчальній кімнаті з використанням наступних методів: опитування, тестування, відпрацювання практичних навичок, інтерпретація лабораторних та інструментальних методів обстеження. За можливістю робота з хворим у профільному відділенні закладу охорони здоров'я (згідно з угодою про співробітництво між лікувальним закладом та університетом). Складання плану обстеження та надання допомоги відповідних хворих.

Тема 33. Ішемічна хвороба серця: основні симптоми та синдроми при гострому коронарному синдромі.

Пр33 "Ішемічна хвороба серця: основні симптоми та синдроми при гострому коронарному синдромі." (денна)

Нестабільна стенокардія, поняття про гострий коронарний синдром. Визначення та основні клінічні прояви гострого інфаркту міокарда. Дані фізикальних методів обстеження хворих на гострий інфаркт міокарда. Періодизація інфаркту міокарда. ЕКГ–зміни при різних формах інфаркту міокарда в різні періоди його перебігу. Сучасні лабораторні маркери некрозу міокарда. Вивчення даної теми передбачає теоретичну роботу з використанням наступних методів: опитування, тестування, відпрацювання практичних навичок, інтерпретація інструментальних методів обстеження, рольова гра з використанням симульованого пацієнта. За можливістю робота з хворим у профільному відділенні закладу охорони здоров'я (згідно з угодою про співробітництво між лікувальним закладом та університетом).

Тема 34. Хронічна ішемічна хвороба серця: основні симптоми та синдроми.

Пр34 "Хронічна ішемічна хвороба серця: основні симптоми та синдроми." (денна)

Визначення поняття «ішемічна хвороба серця» (ІХС). Основні патогенетичні механізми та фактори ризику ІХС. Дисліпідемії. Атеросклероз. Сучасна класифікація ІХС. Визначення та основні клінічні прояви стенокардії. Функціональні класи стабільної стенокардії. Методи об'єктивної діагностики стенокардії (ЕКГ, добове моніторування ЕКГ, навантажувальні тести, коронарографія, сцинтиграфія серця). Вивчення даної теми передбачає роботу в навчальній кімнаті з використанням наступних методів: опитування, тестування, відпрацювання практичних навичок, інтерпретація додаткових методів обстеження. За можливістю робота з хворим у профільному відділенні закладу охорони здоров'я (згідно з угодою про співробітництво між лікувальним закладом та університетом). Складання плану обстеження і лікування відповідних хворих.

Тема 35. Загальноклінічний аналіз крові. Основні симптоми та синдроми при анеміях.

Пр35 "Загальноклінічний аналіз крові. Основні симптоми та синдроми при анеміях." (денна)

Загальноклінічний аналіз крові. Визначення та сучасна класифікація анемій. Основні лабораторні критерії анемій. Механізм розвитку нестачі заліза в організмі та виникнення залізодефіцитної анемії. Основні клінічні прояви сидеропенічного та загальногіпоксичного синдромів при залізодефіцитній анемії. Лабораторні критерії залізодефіцитної анемії. Причини та патогенез В12-фолієводефіцитної анемії. Прояви загальноанемічного синдрому, синдромів ураження органів травлення, фунікулярного мієлозу та ураження периферичної крові при В12-фолієводефіцитній анемії. Основні лабораторні ознаки В12-фолієводефіцитної анемії. Вивчення даної теми передбачає використання наступних методів навчання: опитування, тестування, відпрацювання практичних навичок, інтерпретація інструментальних методів обстеження. За можливістю робота з хворим у профільному відділенні закладу охорони здоров'я (згідно з угодою про співробітництво між лікувальним закладом та університетом).

Тема 36. Вроджені та набуті гемолітичні анемії.

Пр36 "Вроджені та набуті гемолітичні анемії." (денна)

Вроджені та набуті гемолітичні анемії: клінічні прояви, основні лабораторні критерії. Інтерпретація загальноклінічного дослідження крові. Вивчення даної теми передбачає використання наступних методів навчання: опитування, тестування, відпрацювання практичних навичок, інтерпретація інструментальних методів обстеження. За можливістю робота з хворим у профільному відділенні закладу охорони здоров'я (згідно з угодою про співробітництво між лікувальним закладом та університетом).

Тема 37. Основні синдроми при лейкозах.

Пр37 "Основні синдроми при лейкозах." (денна)

Поняття про лейкоз. Основні синдроми лейкозів: лейкемічний, анемічний, геморагічний, лімфоаденопатичний. Інтерпретація результатів гемограми і мієлограми при лейкозах. Вивчення даної теми передбачає використання наступних методів: опитування, тестування, відпрацювання практичних навичок, інтерпретація додаткових методів обстеження. За можливістю робота з хворим у профільному відділенні закладу охорони здоров'я (згідно з угодою про співробітництво між лікувальним закладом та університетом).

Тема 38. Захист історії хвороби

Пр38 "Захист історії хвороби." (денна)

Захист історії хвороби включає питання особливостей збору анамнезу, методики обстеження, верифікації діагнозу, диференціальної діагностики та лікування захворювання, яке було наявним у кожному конкретному випадку (згідно основного захворювання пацієнта, даного студенту для курації).

Тема 39. Диференційований залік.

Пр39 "Диференційований залік." (денна)

Підсумковий контроль теоретичної підготовки з дисципліни, знань студентів з виявлення основних симптомів та синдромів при аналізі результатів інструментальних та лабораторних методів обстеження пацієнтів.

Тема 40. Диференційований залік.
Пр40 "Диференційований залік." (денна) Підсумковий контроль теоретичної підготовки з дисципліни, знань студентів з виявлення основних симптомів та синдромів при аналізі результатів інструментальних та лабораторних методів обстеження пацієнтів.

9. Стратегія викладання та навчання

9.1 Методи викладання та навчання

Дисципліна передбачає навчання через:

МН1	Лекційне навчання
МН2	Кейс-орієнтоване навчання
МН3	Командно-орієнтоване навчання (TBL)
МН4	Навчання на основі досліджень (RBL)
МН5	Практикоорієнтоване навчання
МН6	Самостійне навчання
МН7	Електронне навчання

Викладання дисципліни відбувається із застосуванням сучасних методів навчання (CBL, TBL, RBL), які сприяють розвитку фахових здібностей і стимулюють до творчого мислення.

9.2 Види навчальної діяльності

НД1	Інтерпретація лабораторних (клінічний аналіз крові, сечі, біохімічний аналіз крові, імунологічні дослідження тощо) та інструментальних (ЕКГ, ЕхоКГ, ЕФГДС, УЗД, КТ, рентгенографія, спірографія тощо) методів обстеження
НД2	Підготовка до практичних занять
НД3	Розбір клінічних кейсів
НД4	Практична робота з пацієнтом у профільних відділеннях лікарні
НД5	Електронне навчання у системах (Mix learning, Google Meet, Zoom та у форматі Youtube-каналу)
НД6	Індивідуальний дослідницький проєкт (студентська наукова робота, стаття, тези тощо)
НД7	Виконання групового практичного завдання
НД8	Інтерактивні лекції
НД9	Робота з підручниками та релевантними інформаційними джерелами
НД10	Відпрацювання практичних навичок в симуляційному центрі
НД11	Підготовка до диференційного заліку

10. Методи та критерії оцінювання

10.1. Критерії оцінювання

Визначення	Чотирибальна національна шкала оцінювання	Рейтингова бальна шкала оцінювання
Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінно)	$170 \leq RD \leq 200$
Вище середнього рівня з кількома помилками	4 (добре)	$164 \leq RD < 169$
В загальному правильна робота з певною кількістю помилок	4 (добре)	$140 \leq RD < 163$
Непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (задовільно)	$127 \leq RD < 139$
Виконання задовольняє мінімальні критерії	3 (задовільно)	$120 \leq RD < 126$
Можливе повторне складання	2 (незадовільно)	$70 \leq RD < 119$
Необхідний повторний курс з навчальної дисципліни	2 (незадовільно)	$0 \leq RD < 69$

10.2 Методи поточного формативного оцінювання

	Характеристика	Дедлайн, тижні	Зворотний зв'язок
МФО1 Опитування та усні коментарі викладача за його результатами	Надає можливість виявити стан набутого студентами досвіду навчальної діяльності відповідно до поставлених цілей, з'ясувати передумови стану сформованості отриманих результатів, причини виникнення утруднень, скоригувати процес навчання, відстежити динаміку формування результатів навчання та спрогнозувати їх розвиток.	Протягом усього періоду вивчення дисципліни	За отриманими даними про результати навчання, на основі їх аналізу пропонується визначати оцінку як показник досягнень навчальної діяльності здобувачів
МФО2 Настанови викладача в процесі виконання практичних завдань	У настановах розкриваються методи педагогічного контролю за професійною діяльністю здобувачів. Ефективність визначається дотриманням усіх етапів виконання практичних завдань. Результативністю сформованості необхідних практичних умінь і навичок залежить від рівня сформованості практичної компетентності.	Протягом усього періоду вивчення дисципліни	Консультування студентів в роботі з і стандартизованим пацієнтом, пряме та непряме спостереження за роботою здобувачів "біля ліжка" хворого із подальшим визначенням рівня практичної підготовки

МФО3 Розв'язування клінічних кейсів	Кейс-метод дозволяє розкрити та сформулювати подальшої трудової діяльності якості та здібності студентів-медиків, формує клінічнємислення, аналітичні здібності, самостійність у прийнятті рішення, комунікативність, навички роботи з достатньо великим об'ємом інформації.	Протягом усього періоду вивчення дисципліни	Оцінка здібності студента до клінічного мислення, обґрунтування своїх рішень, чітко висловлювати свої думки, визначення рівня теоретичної підготовки, що відображається у відповідній оцінці
МФО4 Взаємооцінювання (peer assessment)	Партнерська взаємодія, спрямована на покращення результатів навчальної діяльності за рахунок порівняння власного поточного рівня успішності із попередніми показниками. Забезпечує можливість аналізу власної освітньої діяльності.	Протягом усього періоду вивчення дисципліни	Корегування спільно зі здобувачами підходів до навчання з урахуванням результатів оцінювання
МФО5 Тести (автоматизовані тести) для контролю навчальних досягнень здобувачів	Метод ефективної перевірки рівня засвоєння знань, умінь і навичок із кожної теми навчальної дисципліни. Тестування дозволяє перевірити засвоєння навчального матеріалу із кожної тематики.	Протягом всього періоду вивчення дисципліни	За отриманими даними про результати тестування, на основі їх аналізу, пропонується визначати загальну оцінку за заняття як показник досягнень навчальної діяльності здобувачів.
МФО6 Дискусії у фокус-групах	Метод дозволяє залучити всіх учасників до процесу обговорення та обґрунтування власної думки шляхом багатосторонньої комунікації, розвинути вміння вести професійну дискусію, виховати повагу до колег та здатність до генерації альтернативних ідей і пропозицій.	Протягом усього періоду вивчення дисципліни	Оцінка здатності студента до роботи в команді, вміння обґрунтовувати свої рішення, визначення рівня теоретичної підготовки, що відображається у відповідній оцінці

МФО7 Консультування викладача під час підготування індивідуального дослідницького проєкту (виступ на конференції, конкурсі наукових робіт)	Важливим фактором формування професійних якостей майбутніх спеціалістів є науково-дослідна робота студентів. Залучення останніх до дослідницької діяльності сприяє формуванню їхнього наукового світогляду, працелюбства, працездатності, ініціативності тощо.	Протягом усього періоду вивчення дисципліни	Усні коментарі викладача. Студенту надаються додаткові заохочувальні бали (від 5 до 10), залежно від виду дослідницького проєкту
МФО8 Завдання оцінювання рівня теоретичної підготовки	Оцінка набутих теоретичних знань із тематики дисципліни. Проводиться на кожному практичному занятті відповідно конкретним цілям кожної теми на основі комплексного оцінювання діяльності студента, що включає контроль рівня теоретичної підготовки, виконання самостійної роботи згідно тематичного плану.	Протягом усього періоду вивчення дисципліни	Зворотний зв'язок спрямований на підтримку самостійної роботи студентів, виявлення недоліків та оцінку рівня набутих теоретичних знань
МФО9 Перевірка виконання практичних навичок	Відпрацювання практичних навичок на різноманітних манекенах і симуляторах.	Протягом усього періоду навчання.	Консультування студентів під час роботи на різноманітних манекенах і симуляторах, пряме та непряме спостереження за роботою здобувачів із подальшим визначенням рівня практичної підготовки.

10.3 Методи підсумкового сумативного оцінювання

	Характеристика	Дедлайн, тижні	Зворотний зв'язок
--	----------------	----------------	-------------------

МСО1 Поточне оцінювання рівня теоретичної та практичної підготовки	Включає в себе усне опитування, оцінювання ситуаційних завдань і клінічних кейсів, інтерпретацію лабораторних та інструментальних методів обстеження, об'єктивне структуроване клінічне обстеження пацієнта, тестування. Студенти, які залучені до дослідницької діяльності, мають можливість презентувати результати власних досліджень на конференціях, конкурсах студентських наукових робіт тощо (заохочувальна діяльність, додаткові бали)	Протягом усього періоду вивчення дисципліни	Проводиться на кожному занятті. Студент може отримати максимально 120 балів, мінімально - 72 бали. Додаткові заохочувальні бали за підготування науково-дослідницького проекту (від 5 до 10), залежно від виду проекту
МСО2 Підсумковий контроль: диференційний залік	Відповіді на теоретичні запитання, відповідь на питання практичної підготовки, демонстрація виконання практичних навичок.	Відповідно до розкладу наприкінці семестру.	Здобувач може отримати 80 балів за залік. Мінімальна кількість балів, яку має отримати студент - 48 балів.

Контрольні заходи:

		Максимальна кількість балів	Можливість перескладання з метою підвищення оцінки
Перший семестр вивчення		200 балів	
МСО1. Поточне оцінювання рівня теоретичної та практичної підготовки		120	
	Усне опитування, оцінювання ситуаційних завдань і клінічних кейсів, інтерпретація лабораторних та інструментальних методів обстеження, об'єктивне структуроване клінічне обстеження пацієнта, тестування.	120	Ні
МСО2. Підсумковий контроль: диференційний залік		80	
	Відповідь на теоретичні питання	50	Ні
	Відповідь на питання практичної підготовки	20	Ні
	Демонстрація практичних навичок	10	Ні

При засвоєнні матеріалів тем дисципліни, студенту за кожне практичне заняття присвоюється максимум 5 балів (оцінка виставляється в традиційній 4-х бальній системі оцінювання). Наприкінці навчального року оцінки обраховуються відповідно до Положення про оцінювання навчальної діяльності. Максимальна кількість балів, яку студент може отримати на практичних заняттях протягом навчального року – 120. Диференційований залік проводиться відповідно до розкладу наприкінці семестру. Оцінка виставляється в традиційній 4 бальній системі оцінювання з подальшим переводом в бали, при цьому, оцінці «5» відповідає 80 балів, «4» - 64 бали, «3» - 48 балів, «2» - 0 балів. Підсумковий контроль

зараховується студенту, якщо він набрав не менше 48 балів з 80. Загальна оцінка за дисципліну складається із суми набраних балів за поточну успішність та складання підсумкового контролю. Заохочувальні бали додаються до оцінки з дисципліни за виконання індивідуального дослідницького проєкту (захист студентської наукової роботи -10 балів, виступ на конференції, стендова доповідь на конференції, тези доповідей - 5 балів). Передбачена можливість перезарахування балів, отриманих за системою неформальної освіти відповідно до Положення. Загальний бал з дисципліни не може перевищувати 200 балів.

11. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

11.1 Засоби навчання

ЗН1	Інформаційно-комунікаційні системи
ЗН2	Бібліотечні фонди, архів рентгенограм, спірограм, електрокардіограм, результатів лабораторних методів обстеження
ЗН3	Мультимедіа, відео- і звуковідтворювальна, проєкційна апаратура (відеокамери, проєктори, екрани ноутбуки)
ЗН4	Комп'ютери, комп'ютерні системи та мережи
ЗН5	Медичне обладнання (тонометри, фонендоскопи, електрокардіограф, пульсоксиметр та інш.)
ЗН6	Обладнання симуляційного центру
ЗН7	КНП СОР "Сумська обласна клінічна лікарня"
ЗН8	КНП "ДКЛ Святої Зінаїди" СМР

11.2 Інформаційне та навчально-методичне забезпечення

Основна література	
1	Пропедевтика внутрішньої медицини [Електронний ресурс] : курс лекцій / В. В. Сиволап, Л. В. Лукашенко, І. В. Лихасенко. — Запоріжжя : ЗДМУ, 2022. — 103 с.
2	Скибчик, В. А. Клінічна електрокардіографія [Текст] / В. А. Скибчик, Я. В. Скибчик. — Львів : Марченко Т.В., 2025. — 568 с.
3	Крічфалушій, О. П. Основи електрокардіографії [Електронний ресурс] : навч.-метод. посіб. / О. П. Крічфалушій, Ю. М. Савка. — Ужгород, 2025. — 114 с.
4	Case History in Internal Medicine [Текст] : tutotial / I. M. Skrypnyk, G. S. Maslova, T. V. Lymanets etc. ; ed. : I. M. Skrypnyk. — 2nd ed. — Lviv : Marchenko T.V., 2024. — 202 p.
5	Harrison's Principles of Internal Medicine [Електронний ресурс]. Vol.1. — 21st ed. — New York : McGraw Hill, 2022. — 3855 p.
Допоміжна література	

1	Пропедевтика внутрішніх хвороб з доглядом за терапевтичними хворими [Текст] : підручник / А. В. Єпішин, С. М. Анреїчин, Б. Г. Бугай та ін. ; ред. А.В. Єпішин. — 2-ге вид., без змін. — Тернопіль Укрмедкнига, 2020. — 768 с.
2	Методичні вказівки для самостійної роботи на тему «Основи електрокардіограми» з дисципліни «Пропедевтика внутрішньої медицини» / укладачки: С. І. Бокова, В. І. Гула. – Суми : Сумський державний університет, 2025. – 61 с.
3	Актуальні питання внутрішньої медицини (в схемах і таблицях) [Текст] : навч. посіб. Ч.2 / О. М. Біловол, В. М. Лісовий, О. Г. Аврунін та ін. ; за заг. ред. О. М. Біловола. — Львів : Новий Світ–2000, 2024. — 418 с.
4	A Laboratory Guide to Clinical Hematology [Електронний ресурс] / V. Villatoro, M. To. — Alberta : University of Alberta, 2019. — CC BY-NC 4.0.
5	Практикум із дисциплін "Догляд за хворими" і "Сестринська практика" [Електронний ресурс]: для студ. спец. 222 «Медицина», 228 «Педіатрія» денної форми навчання / С.І. Бокова. – Ел. видання каф. Сімейної медицини –. Суми: СумДУ, 2021. – 47 с. Режим доступу: https://lib.sumdu.edu.ua/library/DocumentDescription?docid=USH.8204199
6	Пропедевтика внутрішньої медицини [Текст] : підручник + 1 двобіч. електрон. опт. диск (DVD-ROM) / Ю. І. Децик, О. Г. Яворський, Є. М. Нейко та ін. ; за ред. О.Г. Яворського. — 5-тє вид. — К. : Медицина, 2018. — 552 с.
7	Атаман, Ю.О. Методичні вказівки до самостійної роботи студентів 3-го курсу з основ ведення історії хвороби. Навчальна дисципліна: "Пропедевтика внутрішньої медицини" [Електронний ресурс] / Ю. О. Атаман, А. В. Жаркова. — Електронне видання каф. Сімейної медицини з курсом дерматовенер. — Суми : СумДУ, 2017. — 85 с.
8	Tests collection for the control of the individual work on the subject "Propedeutics of Internal Medicine" [Електронний ресурс] : for the students of speciality "Medicine" / Y. Ataman, A. Zharkova. — Електронне видання каф. Сімейної медицини з курсом дерматовенер. — Sumy : Sumy State University, 2017. — 66 p.
9	Koteliukh M.Y., Bokova S.I., Demikhova N.V., Lantukhova N.D. A PREDICTION MODEL FOR CHRONIC HEART FAILURE IN PATIENTS WITH TYPE 2 DIABETES MELLITUS. Clinical and Preventive Medicine. 2025. 2025 (2). С. 105-111 DOI:10.31612/2616-4868.2.2025.13
Інформаційні ресурси в Інтернеті	
1	https://ecg.utah.edu/
2	https://www.youtube.com/@geekymedics
3	https://www.cardiologysite.com/
4	https://mix.sumdu.edu.ua/info/nmk/b57a4fe9-e66d-428f-ab87-05032206ddaa
5	https://www.youtube.com/live/S70jlTMLugU?si=bVcfVLqTlQY-Eu2u

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Програма навчальної дисципліни	Усього годин	Навчальна робота, аудиторних годин				Самостійна робота здобувача вищої освіти за видами, годин					
			Усього, ауд. год.	Лекцій	Практичні заняття	Лабораторні роботи	Усього, год.	Самостійне опрацювання матеріалу	Підготовка до практичних занять	Підготовка до лабораторних робіт	Підготовка до контрольних заходів	Виконання самостійних позааудиторних завдань
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
денна форма навчання												
1	Роль і місце пропедевтики внутрішньої медицини як клінічної дисципліни	5	4	2	2	0	1	0.5	0.5	0	0	0
2	Проведення розпитування хворого. Загальний огляд хворого. Огляд окремих частин тіла: голови, шиї, тулуба кінцівок. Діагностичне значення симптомів, виявлених під час огляду хворого.	2.5	2	0	2	0	0.5	0	0.5	0	0	0
3	Основні скарги хворих із захворюваннями органів дихання. Статичний та динамічний огляд грудної клітки. Пальпація грудної клітки.	5	4	2	2	0	1	0.5	0.5	0	0	0
4	Перкусія як метод фізикального обстеження легень. Методики проведення порівняльної та топографічної перкусій легень. Основні симптоми та синдроми на підставі перкусії легень.	2.5	2	0	2	0	0.5	0	0.5	0	0	0
5	Аускультация як метод фізикального обстеження легень. Методика аускультатії легень. Основні дихальні шуми. додаткові дихальні шуми (хрипи, крепітація, шуму тертя плеври).	2.5	2	0	2	0	0.5	0	0.5	0	0	0
6	Інструментальні та лабораторні методи дослідження пацієнтів із захворюваннями дихальної системи	2.5	2	0	2	0	0.5	0	0.5	0	0	0
7	Пневмонія: симптоми та синдроми на підставі клініко-інструментальних та лабораторних методів дослідження	2.5	2	0	2	0	0.5	0	0.5	0	0	0
8	Плеврити: симптоми та синдроми на підставі клініко-інструментальних та лабораторних методів дослідження	2.5	2	0	2	0	0.5	0	0.5	0	0	0

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
9	Синдром бронхіальної обструкції. Хронічне обструктивне захворювання легень. Бронхіальна астма.	2.5	2	0	2	0	0.5	0	0.5	0	0	0
10	Збір скарг, даних анамнезу захворювання і життя, загальний огляд хворих із захворюваннями органів травлення.	2.5	2	0	2	0	0.5	0	0.5	0	0	0
11	Поверхнева пальпація живота. Глибока пальпація ковзна методична пальпація відділів кишківника та шлунку, печінки, селезінки, нирок. Перкуторне визначення меж та розмірів печінки	2.5	2	0	2	0	0.5	0	0.5	0	0	0
12	Інструментальні та лабораторні методи обстеження травної системи.	2.5	2	0	2	0	0.5	0	0.5	0	0	0
13	Клініко-інструментальне та лабораторне дослідження хворих на хронічний гастрит, пептичну виразку шлунка та 12-палої кишки. Основні симптоми та синдроми.	5	4	2	2	0	1	0.5	0.5	0	0	0
14	Захворювання кишечника. Хронічний панкреатит. Основні симптоми та синдроми.	2.5	2	0	2	0	0.5	0	0.5	0	0	0
15	Основні симптоми та синдроми при захворюваннях жовчно-вивідних шляхів	2.5	2	0	2	0	0.5	0	0.5	0	0	0
16	Основні симптоми та синдроми при захворюваннях печінки	2.5	2	0	2	0	0.5	0	0.5	0	0	0
17	Основні симптоми та синдроми при захворюваннях нирок – гострому та хронічному гломерулонефриті та пієлонефриті. Інструментальні методи дослідження сечовидільної системи.	2.5	2	0	2	0	0.5	0	0.5	0	0	0
18	Хронічна хвороба нирок. Ниркова недостатність. Дослідження сечі.	2.5	2	0	2	0	0.5	0	0.5	0	0	0
19	Фізикальні методи дослідження серцево-судинної системи. Розпит та загальний огляд хворих із патологією серцево-судинної системи.	2.5	2	0	2	0	0.5	0	0.5	0	0	0
20	Дослідження пульсу (артеріального, венозного, псевдокапілярного) та артеріального тиску.	2.5	2	0	2	0	0.5	0	0.5	0	0	0
21	Огляд та пальпація передсерцевої ділянки. Перкусія меж відносної та абсолютної серцевої тупості, визначення ширини судинного пучка.	2.5	2	0	2	0	0.5	0	0.5	0	0	0
22	Аускультация серця. Нормальні серцеві тони, розщеплення та роздвоєння тонів, додаткові тони (ритм перепілки, ритм галопа). Органічні та функціональні серцеві шуми.	2.5	2	0	2	0	0.5	0	0.5	0	0	0
23	Електрокардіографічний метод дослідження функції серця. Методика реєстрації та розшифрування ЕКГ.	2.5	2	0	2	0	0.5	0	0.5	0	0	0

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
24	Електрокардіографічне дослідження хворих з неаритмічною патологією серця.	2.5	2	0	2	0	0.5	0	0.5	0	0	0
25	Електрокардіографічне дослідження хворих із порушеннями автоматизму та збудливості.	2.5	2	0	2	0	0.5	0	0.5	0	0	0
26	Електрокардіографічне дослідження хворих із порушеннями функції провідності. ЕКГ-ознаки комбінованих порушень серцевого ритму.	2.5	2	0	2	0	0.5	0	0.5	0	0	0
27	Інструментальні методи обстеження серцево-судинної системи.	2.5	2	0	2	0	0.5	0	0.5	0	0	0
28	Синдром серцевої недостатності: основні клінічні та інструментальні методи обстеження. Гостра та хронічна судинна недостатність.	2.5	2	0	2	0	0.5	0	0.5	0	0	0
29	Мітральні вади серця: основні симптоми та синдроми на підставі клініко-інструментальних методів обстеження.	2.5	2	0	2	0	0.5	0	0.5	0	0	0
30	Аортальні вади серця: основні симптоми та синдроми на підставі клініко-інструментальних методів обстеження.	2.5	2	0	2	0	0.5	0	0.5	0	0	0
31	Основні симптоми та синдроми при артеріальних гіпертензіях.	2.5	2	0	2	0	0.5	0	0.5	0	0	0
32	Симптоматичні артеріальні гіпертензії. Гіпертонічні кризи.	2.5	2	0	2	0	0.5	0	0.5	0	0	0
33	Ішемічна хвороба серця: основні симптоми та синдроми при гострому коронарному синдромі.	2.5	2	0	2	0	0.5	0	0.5	0	0	0
34	Хронічна ішемічна хвороба серця: основні симптоми та синдроми.	2.5	2	0	2	0	0.5	0	0.5	0	0	0
35	Загальноклінічний аналіз крові. Основні симптоми та синдроми при анеміях.	2.5	2	0	2	0	0.5	0	0.5	0	0	0
36	Вроджені та набуті гемолітичні анемії.	2.5	2	0	2	0	0.5	0	0.5	0	0	0
37	Основні синдроми при лейкозах.	2.5	2	0	2	0	0.5	0	0.5	0	0	0
38	Захист історії хвороби	2.5	2	0	2	0	0.5	0	0.5	0	0	0
39	Диференційований залік.	2.5	2	0	2	0	0.5	0	0.5	0	0	0
40	Диференційований залік.	2.5	2	0	2	0	0.5	0	0.5	0	0	0
Контрольні заходи												
1	диференційний залік	6	0	0	0	0	6	0	0	0	6	0
Індивідуальні завдання												

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1	інші індивідуальні завдання	6.5	0	0	0	0	6.5	0	0	0	0	6.5
<i>Всього з навчальної дисципліни (денна форма навчання)</i>		<i>120</i>	<i>86</i>	<i>6</i>	<i>80</i>	<i>0</i>	<i>34</i>	<i>1.5</i>	<i>20</i>	<i>0</i>	<i>6</i>	<i>6.5</i>

	РЕГЛАМЕНТ ДИСЦИПЛІНИ «Пропедевтика внутрішньої медицини» Ступінь вищої освіти Другий рівень вищої освіти, НРК – 7 рівень, QF-LLL – 7 рівень, FQ-EHEA – другий цикл Спеціальність та освітня програма 222 Медицина: Медицина Форма здобуття освіти денна Мова викладання українська
Викладач(і)	Дудченко Євгеній Сергійович, Бокова Світлана Іванівна
Контактна інформація викладача	Бокова Світлана Іванівна s.bokova@med.sumdu.edu.ua Дудченко Євгеній Сергійович es.dudchenko@med.sumdu.edu.ua
Час та місце проведення консультацій	Субота з 9.00 до 12.00 КНП СМР «ДКЛ Святої Зінаїди»
Посилання на освітні платформи для онлайн занять	https://mix.sumdu.edu.ua/info/nmk/b57a4fe9-e66d-428f-ab87-05032206ddaa
Посилання на робочу програму в каталозі курсів	https://pg.cabinet.sumdu.edu.ua/report/course/4f6917d1a43ea9849afa9ce9cbb2c8cad6048587
Засоби зворотного зв'язку	Особистий кабінет СумДУ, s.bokova@med.sumdu.edu.ua, es.dudchenko@med.sumdu.edu.ua, Viber, Telegram, WhatsApp

ПОЛІТИКИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Політика щодо академічної доброчесності

Усі роботи, визначені робочою програмою, повинні бути виконані здобувачем самостійно. Під час всіх видів контрольних заходів списування заборонене. Роботи здобувача вищої освіти не повинні містити плагіату, фактів фабрикації та фальсифікації, списування. Усі письмові роботи проходять перевірку унікальності з наступним аналізом викладачем результатів перевірки з метою визначення коректності посилань на текстові та ілюстративні запозичення.

Під час вивчення дисципліни неприпустимими також є інші прояви академічної недоброчесності, перелік яких визначено Кодексом академічної доброчесності університету.

У разі виявлення фактів порушення академічної доброчесності здобувачем вищої освіти під час вивчення навчальної дисципліни викладач має право вчинити одну з наступних дій:

- знизити на величину до 40% включно кількість балів, отриманих при виконанні завдання на практичному занятті;
- надати рекомендації щодо доопрацювання обов'язкового домашнього завдання зі зниженням підсумкової кількості отриманих балів на величину 25% включно;
- не зараховувати обов'язкове домашнє завдання без надання права його перероблення;
- призначити перескладання письмового модульного або підсумкового контролю із зниженням підсумкової кількості отриманих балів на величину до 15% включно;
- відмовити в перескладанні письмового модульного або підсумкового контролю.

Політика щодо використання інструментів штучного інтелекту

Політика використання інструментів штучного інтелекту оголошується викладачем на початку курсу.

Використовувати інструменти штучного інтелекту для підготовки робіт, визначених робочою

програмою навчальної дисципліни, дозволено для пошуку інформаційних ресурсів. Факт використання інструментів штучного інтелекту обов'язково зазначається у завданні.

Несанкціоноване використання інструментів штучного інтелекту є порушенням академічної доброчесності.

Політика щодо використання матеріалів з джерел відкритого доступу

При використанні матеріалів із джерел відкритого доступу для підготовки робіт, визначених робочою програмою навчальної дисципліни, здобувачі освіти обов'язково мають дотримуватися умов ліцензій Creative Commons на використання об'єктів авторського права.

Політика щодо відвідування

Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних обставин (наприклад, хвороба, участь у програмах академічної мобільності) навчання може відбуватись за індивідуальним графіком.

Політика щодо дедлайнів та перескладання

Якщо здобувач під час семестрового контролю отримав оцінку «незадовільно» з кількістю балів 70-119 включно, він має право на дворазове перескладання підсумкової оцінки з навчальної дисципліни: перше перескладання викладачу, друге перескладання комісії, яка створюється директором інституту. У випадку, якщо здобувач під час семестрового контролю отримав оцінку «незадовільно» з кількістю балів до 69 включно, то він має право на одноразове перескладання підсумкової оцінки з навчальної дисципліни – комісії, яка створюється директором інституту.

Якщо за результатами всіх контрольних заходів отримана сума балів відповідає позитивній оцінці (обов'язковою є умова виконання усіх вимог, визначених РП НД та регламентом), вона є підсумковою, перескладання позитивної оцінки з метою підвищення не здійснюється.

Ліквідація академічної заборгованості здійснюється відповідно до вимог Положення про організацію освітнього процесу Сумського державного університету, з урахуванням установлених строків, форм контролю та процедур повторного складання контрольних заходів.

Політика щодо оскарження результатів оцінювання

Оскарження та розгляду звернень здобувачів вищої освіти щодо оцінювання результатів навчання здійснюється відповідно до вимог Положення про організацію освітнього процесу Сумського державного університету.

Критерії оцінювання

Перший семестр вивчення

МСО2. Підсумковий контроль: диференційний залік, 80 балів	
5 (відмінно) <i>Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок</i>	$170 \leq RD \leq 200$ 68-80 балів
4 (добре) <i>Вище середнього рівня з кількома помилками</i>	$140 \leq RD < 169$ 56-67 балів
3 (задовільно) <i>Непогано, але зі значною кількістю недоліків</i>	$120 \leq RD < 139$ 48-55 балів
2 (незадовільно) <i>Робота не виконана/виконання не задовольняє мінімальним критеріям</i>	$0 \leq RD < 119$ 0-47 балів
МСО1. Поточне оцінювання рівня теоретичної та практичної підготовки, 120 балів	
5 (відмінно) <i>Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок</i>	$170 \leq RD \leq 200$ 102-120 балів
4 (добре) <i>Вище середнього рівня з кількома помилками</i>	$140 \leq RD < 169$ 84-101 балів

3 (задовільно) <i>Непогано, але зі значною кількістю недоліків</i>	$120 \leq RD < 139$ 72-83 балів
2 (незадовільно) <i>Робота не виконана/виконання не задовольняє мінімальним критеріям</i>	$0 \leq RD < 119$ 0-71 балів